

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Історичний факультет
«*OP*» року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Спеціальні історичні дисципліни

для студентів

галузь знань
напрямок підготовки
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

01 Освіта/Педагогіка
014 Середня освіта (історія)
перший (бакалаврський)
Середня освіта (історія)
обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022 /2023
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Зубко Андрій Миколайович**, кандидат історичних наук, доцент
кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Зубко Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри архівознавства та
спеціальних галузей історичної науки
 (Марина ПАЛІСНКО)

Протокол № 1 від «25» 08 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року № 1
Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

1. Мета дисципліни: усвідомлення та засвоєння студентами майбутніми вчителями історії вітчизняних традицій розвитку комплексу спеціальних історичних дисциплін (далі СІД), методики їх опрацювання, джерельної та історіографічної бази, що сприяє формуванню висококультурної особистості і дозволить використовувати СІД у педагогічній діяльності в школі при проведенні уроків з історії.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни.

1. Знати джерельну базу історичної науки, тематику історичних досліджень, мати необхідний комплекс знань з вітчизняної культури, мистецтва, політичної та економічної історії народознавства та інших галузей.

2. Вміти оперувати джерельною базою та історіографією історичної науки, використовуючи отримані знання в роботі з історичними джерелами.

3. Володіти понятійним апаратом, що репрезентується студентам на семінарських заняттях, методичними прийомами досліджень історичної науки, методикою взаємодії історичної науки з іншими науковими дисциплінами при проведенні наукових досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни

Предметом вивчення курсу «Спеціальні історичні дисципліни» є система СІД, типи і види джерел, що їх вивчають СІД, практична проблематика досліджень СІД, а також закономірність їх виникнення, процес формування та становлення, еволюція розвитку, їх вплив на суспільно-політичний та ідеологічний світогляд, що вивчає гуманістичні людські цінності.

В курсі лекцій увага концентрується на питаннях виникнення, становлення та розвитку комплексу СІД в Україні, їх класифікації, систематизації, технології дослідження та використання. Акцентується увага на знайомстві з науковою спадщиною істориків, джерелознавців, архівістів, котрі працювали в галузі СІД і на специфіці використання СІД на уроках історії в закладах загальної середньої освіти.

СІД – надзвичайно важлива галузь історичних знань. Кожна з СІД має свої методи та об'єкти дослідження. Але всі вони мають одну мету – допомогти досліднику всебічно вивчити історичне джерело, дати максимум інформації про його походження.

Сьогодні нараховується понад 80 СІД. Дослідження в галузі СІД мають особливе значення для розвитку історичної науки. Тому для студентів-істориків необхідне вивчення цих дисциплін. Оскільки, їх дуже багато, то серед них одібрані найнеобхідніші: хронологія, метрологія, палеографія та філігранологія, геральдика, сфрагістика, боністика, нумізматики, фалеристика, вексилологія, ономастика, іконографія.

4. Завдання навчальної дисципліни

Головними завданнями курсу є ознайомлення студентів з предметом СІД, їх інструментарієм, розкриття методики їх використання у роботі над джерелами та у вивчення фактів. Результатом цього повинно стати посилення загальної гуманітарної підготовки майбутніх вчителів-істориків, оволодіння ними необхідними для їх спеціальності знаннями.

Дисципліна спрямована на формування компетентностей:

ФК 12. Здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії.

ФК 17. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати предмет вивчення СІД, питання взаємодії СІД з іншими історичними, архівознавчими та документознавчими дисциплінами; особливості і напрями вивчення СІД, їх джерельне значення.	лекція, семінар, самотійна робота	контрольна робота 1	10%
1.2	Знати основні джерела, термінологічний апарат, історіографію СІД, основні наукові школи їх вивчення; місце, завдання і роль СІД у дослідженнях з історії та документознавства	лекція, семінар, самотійна робота	контрольна робота 2	10%
1.3	Знати комплекс традиційних СІД: теоретичні та методичні засади вивчення	лекція, семінар, самотійна робота,	усне опитування	28%
1.4	Знати сучасну систему СІД: модерні і класичні школи, проблеми систематизації комплексу СІД	лекція, семінар, самотійна робота,	Залік	20%
2.1	Вміти після вивчення матеріалу курсу використовувати отримані знання у практичній роботі з архівними документами та у вивченні фактів	лекція, семінар, самотійна робота	Залік	20%
2.2	Вміти поєднувати специфічні методи досліджень СІД з традиційними прийомами архівознавчих та документознавчих досліджень	лекція, семінар, самотійна робота	Індивідуальне завдання	6%
2.3	Вміти визначати місце окремих дисциплін СІД в базових дослідженнях та практичній діяльності в архівній галузі, при роботі з документами	лекція, семінар, самотійна робота	Індивідуальне завдання	6%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (ОК 36)	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.
Програмні результати навчання							
ПРН 16. Знати історичну термінологію, основні концепції, й наукову періодизацію історичних процесів.	+	+					
ПРН 18. Знати та розуміти історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.			+	+			
ПРН 21. Вміти використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційній, аксіологічній, культурологічній, антропологічній, багатфакторній.					+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.3 — 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2., 1.4. — 10 балів/ 6 балів*.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 2.1 , РН 2.1 - 10 балів/ 6 балів*.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 2.2., 2.3. - 10 балів/6 балів*.
- 5.Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 1.1., 1.3. – 10 балів/ 6 балів*.
- 6.Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ2): РН 1.2., 1.4. – 10 балів/ 6 балів*.

* *максимальний бал/пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.*

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – *залік*;

- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;

Оцінюються такі результати навчання студента: знання з історії виникнення і формування СІД, рівня міждисциплінарних зв'язків між ними. Вміння проводити класифікацію СІД, дати визначення кола досліджень кожної з них. Уявлення про специфіку досліджень СІД, особливості комплексів джерел, які використовує кожна з них. Конкретні знання по предмету досліджень СІД. Вміння використовувати методи СІД в ході аналізу історичних джерел. При проведенні історичних досліджень долучати знання, отримані в ході ознайомлення з курсу СІД.

Змістовий модуль 1 Комплекс традиційних СІД : теоретичні та методологічні засади вивчення .			Змістовий модуль 2 Сучасна система спеціальних історичних дисциплін : модерні і класичні школи .			Залік
30 балів (максимум)			30 балів (максимум)			40 балів (максимум)
<i>Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)</i>	<i>Семінари</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)</i>	<i>Семінари</i>	<i>Модульний контроль</i>	
10 максимум	10 максимум	10 максимум	10 максимум	10 максимум	10 максимум	

САМОСТІЙНА РОБОТА

У продовж семестру оцінюється робота студента *під час семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація). Під час семінару студент має можливість досягти від 10 до 6 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 3 бала;
- логіка викладення 3 бала;
- використання основної і додаткової літератури 2 бала;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 2 бала.

Реферати студент подає викладачеві не пізніше ніж за два дні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю. Критерії оцінки реферату:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 8 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 6 балів ;
- реферат переважно компілятивного рівня 4 бали ;
- розкритий лише один окремий аспект теми 2 бали ;

Теми рефератів з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, Контрольна робота ЗМ 1 і Контрольна робота ЗМ 2 .

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (залік)

Обов'язковою вимогою для допуску до заліку є набрання студентами не менше 20 балів під час семестрового оцінювання. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 20 балів*, необхідно у визначені викладачем терміни пройти співбесіду з пропущених лекцій для того, щоб набрати критичний мінімум і бути допущеним до складання заліку. **Рекомендований мінімум для допуску до заліку - 36 балів.**

Завдання з ПКР містить два питання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладенні фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки	1-3

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	Семінари	самостійна робота
Частина 1.				
Комплекс традиційних СІД: Теоретичні та методологічні засади вивчення				
1.	Тема 1. Вступ. Предмет та завдання курсу. Джерела та історіографія предмету	2	2	3
2.	Тема 2. Хронологія		4	3
3.	Тема 3. Метрологія		2	3
4.	Тема 4. Палеографія та філігранологія		2	3
5.	Тема 5. Геральдика	2	4	3
6.	Тема 6. Сфрагістика	1	2	3
7.	Індивідуальне завдання з теми ЗМ 1			5
8.	Контрольна робота з теми ЗМ 1	1		
Частина 2				
Сучасна система спеціальних історичних дисциплін: модерні і класичні школи				
9.	Тема 7. Боністика	2	2	3
10.	Тема 8. Нумізматика	2	2	3
11.	Тема 9. Фалеристика		2	3
12.	Тема 10. Вексилологія	2	2	3
13.	Тема 11. Ономастика	1	4	3
14.	Тема 12. Іконографія		2	3
15.	Індивідуальне завдання з тем ЗМ 2			5
16.	Контрольна робота з теми ЗМ 2	1		
	Всього	14	30	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 14 год.

Семінари – 30 год.

Самостійна робота – 46 год.

9. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Бондаренко Г.В. Спеціальні історичні дисципліни : Навчальний посібник . – Луцьк, 2015 .
2. Воронов В.І. Спеціальні історичні дисципліни : Підручник . – Дніпро , 2019 .
3. Дашкевич Я. Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни (Зб. праць) . – Львів , 2011 .
4. Зубко А. Системи мір ваги світових цивілізацій: тисячоліття розвитку . - Нордерштедт , 2017 .
5. Історія в термінах і поняттях: Довідник. – Вишгород, 2014.
6. Карпов В.В. Вексилологія та фалеристика. Український колорит: навч. посіб. – К., 2020.
7. Савчин М.С. Допоміжні історичні дисципліни. – Дрогобич, 1995.
8. Самойленко О.Г. Спеціальні історичні дисципліни: Навчальний посібник для студентів заочної форми навчання . – Ніжин , 2004 .
9. Спеціальні історичні дисципліни : Довідник : Навчальний посібник. – К., 2008 .
10. Яременко М. Спеціальні історичні дисципліни : Навчальний посібник . – К. , 2010 .

Додаткові:

1. Бондар Н.П. Філігранологічний аналіз східнослов'янських стародрукованих видань як джерело книгознавчих досліджень . – К. , 2010 .
2. Гавриленко В.О. Українська сфрагістика: питання предмета та історіографії. – К., 1977.
3. Голиш Г.М. Основи нумізматики : Навчальний посібник . – Черкаси, 2002.
4. Гречило А., Савчук Ю., Сварник І. Герби міст України. – К., 2002.
5. Єремєєв І.С. Герби гетьманів України . – К., 1998 .
6. Калмакан І.К., Ємельянов М.В. Основи геральдики : Навчальний посібник . – Одеса, 1996.
7. Климишин І. Календар і пасхалія з елементами хронології . – Львів , 1996 .
8. Кріль М. Основи палеографії. – К., 1995.
9. Дмитренко В.В., Відейко М. Ю. Історія грошей / В. В. Дмитренко, - Х., 2019.
10. Дмитрієнко М.Ф., Бузало В.І., Воронін В.М. та ін. Українська фалеристика : З історії нагородної спадщини : У двох книгах . – К. , 2004 .
11. Монети України: каталог / Максим Загреба. - 17-те вид., пероб. та допов. – К., 2022.
12. Наріжний К.Г. Живий світ геральдики. Тварини і рослини в державній символіці. – К., 1997.
13. Овсійчук В.А. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII століття. – К., 1985.
14. Однороженко О.А. Українські державні земельні та міські печатки козацької доби (кін. XVI – XVIII ст.). – Харків, 2003.
15. Панченко В.О. Міська геральдика старої України / Володимир Панченко ; [наук. ред. Я. С. Калакура]. - Київ : Веселка, 2021. - 598 с.
16. Паньків М.І. Числа , міри і час : історико – етнографічний аспект : Навчальний посібник . – Івано – Франківськ , 2012 .
17. Томазов В.В. Родовід : Науково – методичний посібник . – К. , 2001 .
18. Сокирко О.Г. Українська кирилична палеографія XI – XVIII ст . – К. , 2016 .
19. Тхоржевський Р.Й. Нариси історії грошей в Україні (з давніх часів до сучасності). – Тернопіль, 1999.
20. Шуст Р.М. Нумізматика українських земель . – Львів, 1998.